

El Quixot i el descobriment de la realitat

Autor: Laura Arquer i Vera

Data de publicació: 11-08-2011

Al desembre del 2007, la Laura Arquer, una estudiant d'Economia i Sociologia, que llavors es trobava a Varsòvia, va comprar el Quixot per llegir-lo durant una convalescència. Havia sentit a parlar de les teories d'en Jordi Bilbeny sobre la catalanitat de Cervantes i sobre el fet que el llibre era una traducció del català. De la mofa primitiva va passar a un xoc emocional, el qual li ha servit per escriure aquesta carta que va enviar als seus amics i a la seva mare. Aquí us l'ofereim de forma íntegra, com un document impressionant que mostra com una noia de 22 anys comença a sortir del decorat prefabricat del món per entrar a la realitat.

Avui és dia 19 de desembre i falten 2 dies perquè vingui a Barcelona. No ho faig expressament això d'escriure-us sempre en els dies que acaben en 9...

"No existeixen les coincidències, només la il·lusió de les coincidències". Aquest concepte acompanya tota la pel·lícula que vaig veure mig endormiscada per la febre quan tornava a estar malalta fa uns dies. "V for vendetta". Ja l'havia vista i m'havia agradat molt, però no havia entès la seva transcendència, perquè, entre que vaig arribar tard a la sessió i que era en anglès, em vaig quedar amb el més elemental. Ara que l'he entesa, puc dir que és una pel·lícula excepcional. El missatge de la pel·lícula és la idea que la història sempre "torna", sempre ens marca, encara que l'haguem oblidat o no l'haguem viscut directament o ni tan sols la coneguem, sempre està en nosaltres i pretendre que no existeix significa ignorar el trencaclosques en què juguem amb la nostra vida.

No sé si serà coincidència o no, però el que us explicaré a continuació té molt a veure amb aquesta pel·lícula. Com que seguia malalta i no sabia què fer, em vaig disposar a anar a una llibreria per comprar un llibre en anglès o en castellà per passar els dies del maleït encostipat. Em va costar molt arribar a la llibreria, perquè el meu estat físic era bastant penós, però a la residència on visc no hi ha ni televisió, ni internet i no estava disposada a passar-me tres dies sense fer res. Vaig anar a la secció de literatura estrangera on hi havia llibres en castellà, en francès i en alemany (l'anglès

deuria estar en una altra secció). Gairebé no hi havia llibres, tots en una sola prestatgeria, i la veritat, l'únic llibre que em va cridar l'atenció en castellà o en francès va ser el Quixot. El vaig comprar.

Ja havia sentit la teoria que el Quixot havia estat escrit en català i que no el va escriure Cervantes, sinó Sirvent. Quan vaig escoltar per primer cop aquesta teoria, ja fa dos anys, vaig pensar que era normal que hi hagués gent de la resta d'Espanya que tingués mania als catalans si hi havia radicals extremistes nacionalistes que arribaven a dir barbaritats com que "el Quijote", de fet, és una obra catalana. Si amb la quantitat de professors i de professores de literatura que hi ha hagut des de la primera publicació del Quixot, mai ningú no havia pensat en aquesta possibilitat era perquè considerar que el Quijote es va escriure en català és una idea rocambolesca de quatre pirats que ja no saben com cridar l'atenció. He de reconèixer que vaig riure d'aquesta idea que em semblava tan ridícula. Tot i el primer impacte, intento ser una persona lliure de prejudicis, així que vaig començar a escoltar els discursos d'en Bilbeny. I tot i que no em va convèncer, vaig pensar que l'aventurer manxec fos Quixot i no Quijote era una possibilitat, però que es tractava d'una hipòtesi que no seria mai demostrable. No vaig pensar a comprovar-ho jo mateixa llegint el llibre, perquè vaig pensar que era una teoria que només podien investigar historiadors i filòlegs molt especialitzats en el segle XVI i XVII.

Ara bé, després d'haver-lo llegit m'he quedat petrificada. I aquest adjectiu, és dir poc. És mooolt evident que l'obra, des del primer a l'últim capítol, és tota ella una invectiva. Una sàtira de la política espanyola del moment! La crítica a la mentalitat imperialista espanyola és una constant, així com, també és evident, que l'obra va ser traduïda del català per múltiples pistes evidents que ens dona l'autor i per les innombrables catalanades. No sé com, quan ho vam llegir a l'escola, no ho vam entendre. Potser aquest és un dels motius pels quals llegim l'obra entre els 14 i els 15 anys. Un català amb una intel·ligència normal que llegeixi el llibre se n'adonarà fàcilment. És sorprenent no que no s'hagi reconegut que l'obra va ser escrita en català. Si no, com és possible que hagi arribat als nostres dies sent l'obra emblemàtica de la literatura espanyola? No fa gràcia que l'obra símbol de la hispanitat sigui, justament, la seva crítica més ferotge? No és graciós que el Rei celebri el IV centenari del Quijote quan Sirvent és un gran defensor de la República? Jo ho trobo entre graciós i penós. És, sobretot, un gol. Què dic un gol: un golàs!!! Però, sobretot, ho trobo revelador d'una història que s'ha intentat amagar tants cops tot i que, com deia abans, mai no es pot esborrar i que Sirvent (com a historiador que es considera) ens intenta explicar. Com dimonis va aconseguir Sirvent que la seva obra fos tan valorada en "nuestra Espanya" de l'època? I com va arribar a ser el símbol que és avui en dia i per quins set sous??? Però, el més impactant: imagineu el que significa que es reconegui la veritat? El Quixot és considerada la primera novel·la moderna escrita en la literatura occidental i l'obra més traduïda després de la Bíblia! Imagineu el "boom" que això representa?? I el perill?? No sé què pensareu després de llegir això. Tan sols us convido que llegiu el llibre vosaltres mateixos... per "al·lucinar"! S'ha de tenir paciència perquè no és un llibre fàcil, però és realment apassionant! Ara bé, malauradament, tot i l'evidència evident de la mentida que ha viscut tant de temps (i vés a saber fins quan) em fa por comentar això amb gent que no siguin els meus amics. Però, per altra banda –repeteix–, l'evidència és tan notòria, que em fa vergonya dir que m'he llegit el llibre i no he entès res... perquè no m'agrada insultar la meua pròpia intel·ligència.

Us he de dir que dono gràcies a Déu o a la il·lusió de les coincidències o a l'atzar de la vida per haver-me posat malalta altre cop i haver descobert això que m'ha deixat estupefacta per més d'una setmana. M'agradaria saber més d'història per entendre moltes coses del llibre que se m'escapen, però que són una clara crítica a algun esdeveniment de l'època o altres moltes coses que veig que fan referència a algun aspecte que no puc arribar a entendre. Si fos historiadora m'estaria posant les botes amb el Quixot.

Espero, però, sobretot, que la vida real sigui com la pel·lícula i que la història realment "ens torni" i que el que ens ensenyaven de petits ("no diguis mentides que sempre s'acaben descobrint") sigui veritat.

M'he quedat molt colpida, perquè si una evidència d'un llibre que ha llegit tanta gent no està acceptada, quantes evidències no evidents, no només no estan acceptades, però ni tan sols se saben? Així com no podem accedir fàcilment als documents i als registres històrics, al "Quijote" hi pot accedir tothom. Em nego a creure que els catalans siguem estúpids i no entenguem el "Quijote". Prefereixo creure o que no l'hem llegit de veritat o que tenim por, una por més que raonable a ser titllats de qualsevol cosa. Però l'altra pregunta que em ve a la ment és: com expliquen "tantes coses estranyes" que passen a l'obra els professors de literatura espanyola a les facultats de "esta nuestra Espanya"?? És realment cert que no se n'han adonat? O han fet veure que no se n'adonaven?? No entenc bé el mecanisme. He pensat que per un espanyol que no entengui una mica de la realitat catalana, li és realment més complicat d'entendre-ho. Però, per a l'amor de Déu! Hi ha gent que es dedica a analitzar l'obra, que es fan dir experts en "el Quijote", hi ha professors de literatura que dediquen la seva vida a això. No sé com no els cau la cara de vergonya!!!

Ara estic escrivint tot això perquè estic envelada i reconec que m'he passat. Els esdeveniments em sobrepassen, però, de fet, entenc per què la gent no cau en què el nostre amic manxec prové de la imaginació d'un republicà

catalanoparlant crític amb l'imperialisme espanyol. Tots tenim taaan interioritzat que el Quixot és Quijote que no ens plantejem que no sigui així. Un espanyol de la resta d'Espanya no només ho té interioritzat, sinó que a més, li és més difícil d'alliberar-se de prejudicis que pel que veiem i sabem són molt antics. I també és cert que a la segona part del llibre, és on Sirvent es "deixa anar més" i on es fa realment palès que, com diu ell mateix en l'obra, es tracta d'un llibre que necessita de comentari per ser entès (realment). I hi ha molta gent que no arriba a llegir-se la segona part. Reconec que si no hagués sentit en Bilbeny parlar sobre el Quixot, segurament hagués llegit el llibre sense adonar-me del que estava llegint. Però mai no ho sabré.

Tot i que, si us he de ser sincera, em temo que estic sent ingènua dient tot això, perquè ha d'haver-hi espanyols que se n'hagin adonat (per nassos que sí), però que han preferit no parlar o que han estat "callats". No sé qui controla tot això, perquè vist el que he vist (o més ben dit, llegint el que he llegit) imagino que ha d'haver-hi gent que ho ha de controlar, i em sembla que no m'agradaria saber ni qui ni com. I em sembla que no m'agradaria ser a la pell de certes persones. Diguem que molts temes han passat de fer-me pudor a fer-me por. Investigar en segons quins temes fa autèntica por i el tema que estem tocant de ben segur que no n'ha de ser l'excepció. Però espero que sigui tan sols un tema de reputació. Llenço la pregunta: som estúpids o ens manipulen? Seriosament, prefereixo la primera opció. Em sentiria molt més lliure. M'agradaria que el que estic dient fossin tan sols imaginacions, deliris quixotescos! Seria molt més còmode. Amics, però què passa aquí? Per què redimonis estem pitjor que a l'any 1604? Per què seguim amagant l'evidència que tanta gent sap? Ens fa por, no? És això? Avui en dia podem parlar en català al carrer, a l'escola, a la universitat, a l'administració, però seguim parlant de Sirvent a casa.... Em sento una ignorant de la vida. Sento com si la veritat m'hagués caigut a sobre de cop i volta. I us puc assegurar que m'ha fet mal. Les mentides no tenen importància, són una simple reacció de defensa, però les grans mentides (és a dir, les traïcions) són un atac i et marquen el cor de per vida perquè perds confiança en el que t'envolta. He baixat de la figuera, he perdut la meva ingenuïtat, la meva concepció de la política espanyola ha sofert un canvi bruscat: una amplitud, una dimensió que preferia no sospitar. Hi ha massa en joc.

No us empenyo més amb aquest tema, però realment és del més important que m'ha passat últimament. Feu-me el favor: llegiu-lo! No em digueu que no és morbós! I com diu Sirvent o qui fos (tant se val) en el pròleg: "Estás en tu casa, donde eres señor della, como el rey de sus alcabalas, y sabes lo que comúnmente se dice, que debajo de mi manto, al rey mato. Todo lo cual te esenta y hace libre de todo respecto y obligación; y así, puedes decir de la historia todo aquello que te pareciere, sin temor que te calumnien por el mal ni te premien por el bien que dijeres della". Aquest és el primer pas, però fa massa temps que estem encallats en el primer pas. Les últimes peces del trencaclosques estan encaixant. i no hi ha marxa enrere. Com a "V for Vendetta". La gent no ha de tenir por del govern, el govern ha de tenir por de la gent.

De fet, us he donat la meva opinió, però no en tinc ni idea què n'opineu. Potser opineu el mateix, potser tot el contrari, però, sigui com sigui, és important llegir l'obra per deixar d'opinar i començar a saber.

Laura Arquer i Vera
Estudiant d'Economia i Sociologia

Varsòvia, 19 de desembre del 2007